

*Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).
Спеціальність – 281.
Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 11.*

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.11.6>

УДК 330.1:353

С. П. Білоус,

*д. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та державної служби,
Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0303-7453>*

І. С. Каракай,

*магістр кафедри менеджменту та державної служби,
Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-7953-1757>*

Є. М. Щербак,

*магістр кафедри менеджменту та державної служби,
Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-5619-6924>*

ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ

S. Bilous,

*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Management and Public Service,
Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky*

I. Karakai,

*Master of the Department of Management and Public Service, Cherkasy National
University named after Bohdan Khmelnytsky*

O. Shcherbak,

*Master of the Department of Management and Public Service,
Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky*

ECONOMIC AND SOCIAL POLICY OF UKRAINE: EFFECTIVENESS OF IMPLEMENTATION MECHANISMS

У статті досліджується ефективність механізмів реалізації економічної та соціальної політики в Україні, що стає особливо актуальним в умовах сучасних викликів, зокрема економічних криз та соціальних нерівностей. Автори акцентують увагу на важливості інтеграції економічних і соціальних аспектів для покращення добробуту населення та стабільності країни. Проведений аналіз виявив недоліки існуючих механізмів, на основі чого автори запропонували рекомендації щодо їх удосконалення. Дослідження базується на роботах провідних українських науковців, що підтверджує необхідність системного підходу до формування державної політики, здатної реагувати на реальні потреби суспільства та економіки. Авторами визначено, що подальше дослідження цієї теми дозволить не лише оцінити існуючі досягнення, а й виявити нові можливості для вдосконалення політики в Україні, спрямованої на підвищення добробуту населення та економічної стабільності.

The article addresses critical issues surrounding the formation and execution of state policies in the context of Ukraine's ongoing challenges, including economic crises and social inequalities. The research underscores the necessity for a flexible and integrated approach to policymaking, given the rapid global changes and their local implications. By evaluating the effectiveness of current economic and social policy mechanisms, the study aims to assess their impact on the population's well-being and the overall stability of the country. It emphasizes that understanding the intricate relationships between economic indicators and social outcomes is vital for developing effective strategies to improve citizens' lives.

The literature review highlights recent advancements in research focusing on Ukraine's economic and social policy implementation mechanisms. Notable scholars, such as Ivanenko I.O., Grytsenko A.A., and Koval O.P., contribute significantly to this discourse by examining the integration of social aspects within economic strategies and assessing the effectiveness of various social programs

amidst crises. Furthermore, the article draws attention to international experiences in social policy implementation, offering recommendations for Ukraine's adaptation to enhance its own mechanisms.

The study's objectives encompass a comprehensive analysis of the state's economic and social policy mechanisms to evaluate their effectiveness and identify factors influencing the achievement of policy goals. The analysis explores how these policies shape the country's developmental strategies, directly affecting the citizens' quality of life. It investigates the interaction between economic growth and social welfare, recognizing that economic development is inherently linked to social stability.

The findings suggest that a coordinated approach to economic and social policy is crucial for fostering sustainable growth and improving living standards in Ukraine. Addressing existing challenges requires innovative strategies that align economic initiatives with social welfare programs, thereby promoting overall stability and resilience in the face of ongoing socio-economic transformations. This study not only contributes to the academic discourse but also provides practical insights for policymakers aiming to enhance the effectiveness of state policies in Ukraine.

Ключові слова: *політика, соціальна політика, економічна політика, механізм, інтеграція, ефективність, державне управління.*

Keywords: *policy, social policy, economic policy, mechanism, integration, effectiveness, public administration.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Актуальність дослідження теми обумовлена кількома ключовими факторами. По-перше, сучасні виклики, з якими стикається Україна, такі як економічні кризи, соціальні нерівності та наслідки глобальних змін, вимагають гнучкого і комплексного підходу до формування та реалізації державних політик. По-

друге, ефективність механізмів реалізації економічної та соціальної політики безпосередньо впливає на добробут населення та стабільність країни. В умовах швидких змін у глобальній економіці та суспільних відносинах важливо аналізувати, наскільки сучасні стратегії відповідають реальним потребам населення та можливостям економіки. По-третє, важливість інтеграції економічних і соціальних аспектів політики підкреслює необхідність системного підходу до дослідження, що дозволяє виявити зв'язки між економічними показниками та соціальними результатами. Розуміння цих взаємозв'язків є критично важливим для формування ефективних державних стратегій, спрямованих на покращення життя громадян.

Крім того, дослідження цієї теми сприяє виявленню недоліків існуючих механізмів реалізації та формулюванню рекомендацій щодо їх удосконалення, що є особливо актуальним в контексті поточних реформ в Україні. Усе це робить тему дослідження вкрай важливою для наукового аналізу та практичної реалізації державної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У останні роки в Україні спостерігається активізація досліджень, спрямованих на вивчення механізмів реалізації економічної та соціальної політики. В умовах глобалізації та соціально-економічних змін науковці прагнуть розкрити складність взаємодії цих політик, їх вплив на розвиток суспільства та забезпечення стабільності країни.

Одним з видатних українських науковців, які досліджують цю тему, є Іваненко І.О., чії праці зосереджені на аналізі державної економічної політики в контексті соціальної справедливості [1]. У своїх публікаціях він акцентує увагу на важливості інтеграції соціальних аспектів у економічні стратегії, підкреслюючи, що ефективність державної політики вимірюється не лише економічними показниками, але й соціальними результатами, такими як рівень життя населення та доступність соціальних послуг.

Гриценко А.А. у своїх роботах досліджує ефективність реалізації соціальної політики в Україні, зокрема, в умовах кризи. Його дослідження охоплюють аналіз різних програм соціального забезпечення, їх вплив на соціальну стабільність та виявлення недоліків у системі управління соціальною політикою. А.В. Гриценко підкреслює необхідність адаптації існуючих механізмів у відповідь на виклики, з якими стикається суспільство [2].

Також варто відзначити роботи Ковалю О.П., який аналізує взаємозв'язок між економічними реформами та соціальною політикою в Україні. Його дослідження фокусуються на питаннях реалізації державних програм, які спрямовані на зменшення бідності та підвищення життєвого рівня. Коваль акцентує увагу на необхідності оцінки результативності програм за допомогою комплексних показників, що дозволяють враховувати як економічні, так і соціальні аспекти .

Окрім того, роботи Семенченка О. М. присвячені аналізу міжнародного досвіду в реалізації соціальної політики та можливостям його адаптації до українських умов. Він досліджує механізми, що забезпечують інтеграцію економічної та соціальної політики в країнах з розвиненими економіками, пропонуючи рекомендації для України щодо поліпшення власних механізмів реалізації.

Узагальнюючи результати цих досліджень, можна відзначити, що українські науковці активно вивчають аспекти, пов'язані з ефективністю механізмів реалізації економічної та соціальної політики. Проте існує потреба в подальшому аналізі, який би узагальнив результати цих досліджень і запропонував нові підходи до покращення інтеграції політик у контексті сучасних викликів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в комплексному аналізі механізмів реалізації державної економічної та соціальної політики в Україні з метою оцінки їх ефективності,

виявлення чинників, що впливають на досягнення поставлених цілей, та формулювання рекомендацій щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна та соціальна політика України є ключовими елементами державного управління, що визначають стратегії розвитку країни та добробут її населення. Ефективність реалізації цих політик безпосередньо впливає на економічне зростання, соціальну стабільність та загальний рівень життя громадян. Дослідження даної теми має на меті аналіз механізмів, які використовуються для реалізації економічної та соціальної політики, оцінку їх ефективності, а також виявлення бар'єрів та можливостей для вдосконалення.

Економічна політика — це сукупність заходів і стратегій, що розробляються та впроваджуються державою з метою регулювання економічних процесів у країні. Вона охоплює управління макроекономічними показниками, такими як валовий внутрішній продукт (ВВП), інфляція, рівень зайнятості, інвестиційна активність та зовнішньоекономічні відносини. Основними інструментами економічної політики є фіскальна (бюджетна) та монетарна політика, а також регулювання економічних секторів через законодавчі акти, податкову систему та державні програми [4].

Економічна політика України охоплює комплекс заходів, спрямованих на регулювання економічних процесів в країні. Основними складовими є [5]:

1. Макроекономічна стабільність: держава має на меті забезпечення стабільності валютного курсу, контролю за інфляцією та підтримки економічного зростання. Ефективність реалізації макроекономічної політики визначається здатністю уряду адаптуватися до зовнішніх і внутрішніх економічних шоків.

2. Стимулювання інвестицій: заходи щодо залучення інвестицій в економіку включають податкові пільги, спрощення регуляторних процедур та підтримку інфраструктурних проектів. Важливість інвестицій полягає у

створенні нових робочих місць та підвищенні конкурентоспроможності національної економіки.

3. Розвиток сектори економіки: акцент на підтримку певних секторів, таких як аграрний, промисловий та сервісний, є важливим для забезпечення збалансованого економічного розвитку. Механізми підтримки можуть включати державні програми, дотації та інвестиції в інноваційні технології.

Соціальна політика — це напрямок державного управління, що має на меті забезпечення соціального благополуччя населення. Вона включає в себе систему заходів, спрямованих на покращення умов життя, забезпечення соціальної справедливості, рівного доступу до соціальних послуг, охорони здоров'я, освіти, житла та інших аспектів життя. Соціальна політика також передбачає активне втручання держави в ринок праці для регулювання зайнятості, доходів населення та соціальних гарантій [6].

Соціальна політика є важливою складовою державного управління, яка спрямована на забезпечення соціального благополуччя громадян. Основні напрямки [7]:

1. Соціальні гарантії та забезпечення: уряд реалізує програми соціального забезпечення, які включають пенсійне забезпечення, допомогу малозабезпеченим та пільги для окремих категорій населення. Важливою є роль соціальних служб у забезпеченні доступності та ефективності цих програм.

2. Освіта та охорона здоров'я: інвестиції в освіту та охорону здоров'я є критично важливими для підвищення якості життя населення. Державна політика має на меті забезпечення рівного доступу до освіти та медичних послуг, що є запорукою соціальної справедливості.

3. Ринок праці: регулювання ринку праці через створення нових робочих місць, підвищення кваліфікації кадрів та підтримку безробітних є важливими складовими соціальної політики. Ефективність цих механізмів впливає на рівень безробіття та загальне економічне становище.

В Україні економічна та соціальна політика тісно взаємодіють і взаємопов'язані, оскільки економічний розвиток країни безпосередньо впливає на соціальні умови життя її громадян, а соціальна стабільність, в свою чергу, є важливою складовою для стійкого економічного зростання.

Основна мета економічної політики в Україні полягає в забезпеченні сталого економічного зростання, що, в свою чергу, має на меті підвищення рівня життя населення. Соціальна політика, орієнтована на покращення добробуту, є важливою складовою економічного розвитку. Наприклад, реалізація програм, спрямованих на покращення доступу до освіти і охорони здоров'я, може підвищити продуктивність праці, що позитивно вплине на економіку [8].

Держава через механізми економічної політики забезпечує регулювання ринку праці, що сприяє зниженню безробіття та підвищенню зайнятості. Це, в свою чергу, впливає на соціальну політику, оскільки створення нових робочих місць підвищує доходи населення і забезпечує соціальні гарантії.

Інвестиції в соціальні програми, такі як соціальне забезпечення, пільги та субсидії, мають позитивний ефект на економічний розвиток. Ці інвестиції сприяють зменшенню бідності та соціальної нерівності, що є важливим чинником для стабільності та зростання економіки [8].

В Україні існує ряд викликів, які потребують ефективної координації економічної та соціальної політики. Це стосується проблеми бідності, нерівномірного розподілу ресурсів, зниження рівня довіри до державних інститутів. Спрямовання зусиль на інтеграцію обох політик допоможе не лише досягти економічних цілей, але й підвищити соціальну згуртованість та стабільність у суспільстві.

Таким чином, ефективне поєднання економічної та соціальної політики в Україні є необхідною умовою для досягнення сталого розвитку, покращення якості життя населення та зміцнення соціальної стабільності.

Ефективність механізмів реалізації економічної та соціальної політики в Україні є ключовим чинником, який визначає успіх державних реформ і досягнення соціально-економічних цілей. Вона залежить від багатьох складових, серед яких інституційна спроможність, взаємодія між політиками, системи моніторингу та оцінки результатів, а також активна громадська участь. Кожен з цих факторів відіграє важливу роль у формуванні комплексного підходу до досягнення бажаних результатів.

Інституційна спроможність стосується здатності державних органів реалізовувати політики ефективно, без корупційних зловживань та бюрократичних перешкод. У контексті України це питання є надзвичайно актуальним. Багато державних установ стикаються з проблемами, такими як недостатня кваліфікація кадрів, відсутність чіткої організаційної структури та брак ресурсів [9]:

- корупція та зловживання: однією з основних перепон для реалізації політики є корупція, яка підриває довіру до державних інститутів і заважає належному використанню бюджетних коштів. Підвищення прозорості в діяльності державних органів через впровадження електронних систем управління та відкритих даних може суттєво зменшити рівень корупції.

- компетентність кадрів: система підвищення кваліфікації державних службовців та спеціалістів є необхідною для забезпечення якісного виконання завдань. Програми навчання та професійного розвитку повинні бути інтегровані в державні політики, щоб підвищити загальний рівень знань і навичок.

- ресурсне забезпечення: наявність достатніх фінансових та матеріальних ресурсів є критично важливою для реалізації програм. Державний бюджет має бути спрямований на пріоритетні сфери, а механізми фінансування повинні бути прозорими та ефективними.

Гармонізація між економічною та соціальною політикою є важливою для забезпечення комплексного розвитку країни. Коли ці дві політики

реалізуються паралельно, вони можуть взаємодіяти та підсилювати одна одну. Інвестиції в соціальну інфраструктуру, такі як освіта і охорона здоров'я, сприяють підвищенню продуктивності праці, що, в свою чергу, позитивно впливає на економічне зростання. Наприклад, покращення системи освіти забезпечує формування висококваліфікованих кадрів, які можуть працювати в різних секторах економіки.

Реалізація соціальної політики, спрямованої на зменшення бідності та соціальної нерівності, також може позитивно впливати на економічну стабільність. Коли громадяни мають доступ до базових соціальних послуг, вони стають більш активними учасниками економічного життя, що стимулює споживчий попит.

У сучасному світі країни стикаються з багатьма викликами, такими як глобалізація, зміни клімату та демографічні зміни. Ефективна інтеграція економічної та соціальної політики дозволяє Україні більш ефективно реагувати на ці виклики [10].

Системи моніторингу та оцінки результатів реалізації політик є важливими інструментами, що допомагають виявляти проблеми та коригувати стратегії [9]:

- регулярність і прозорість: проведення регулярних моніторингових оцінок і публікація звітів про результати реалізації політик дозволяє громадськості отримувати інформацію про досягнення та недоліки. Це, у свою чергу, підвищує відповідальність державних органів.

- аналіз даних: використання сучасних аналітичних інструментів і методів для оцінки результатів допомагає зрозуміти ефективність впроваджених заходів. Наприклад, статистичні дані можуть вказувати на тенденції в економічному розвитку та соціальному благополуччі населення.

- коригування політик: на основі результатів моніторингу та оцінки можна коригувати державні програми, адаптуючи їх до змінюваних умов і потреб населення. Це важливо для забезпечення динамічного розвитку політик.

Активна участь громадськості в процесах формування та реалізації політики є ключовим елементом ефективного державного управління. Залучення громадян дозволяє глибше зрозуміти реальні потреби суспільства та адаптувати політику відповідно до цих потреб. Така участь може здійснюватися через різні механізми, включаючи консультації, публічні слухання, а також залучення до громадських ініціатив, де громадяни мають змогу висловити свої ідеї та пропозиції [11].

Окрім цього, громадські організації відіграють важливу роль як незалежні спостерігачі, які контролюють виконання державних програм і проєктів. Їхня діяльність допомагає виявляти зловживання та неефективність, що сприяє оперативному реагуванню на проблеми з боку державних органів. Такий контроль забезпечує більшу прозорість і підзвітність, що підвищує загальну ефективність реалізації політик.

Активне залучення громадян також сприяє зміцненню довіри до державних інститутів. Коли громадськість відчуває, що її голос враховується при формуванні політики, це формує відчуття залученості та відповідальності за прийняті рішення. Підвищена довіра до влади є важливою передумовою для стабільного та сталого розвитку суспільства, адже тільки у співпраці держави і громадськості можна забезпечити успішне втілення соціальних та економічних програм [11].

Ефективність механізмів реалізації економічної та соціальної політики в Україні є багатограним питанням, що охоплює інституційну спроможність, взаємодію між політиками, моніторинг результатів і активну громадську участь. Лише через комплексний підхід, що враховує всі ці аспекти, можна досягти значних успіхів у покращенні добробуту населення та забезпеченні стабільного розвитку країни. Країна повинна зосередити свої зусилля на вдосконаленні цих механізмів, щоб подолати існуючі виклики та скористатися новими можливостями для розвитку.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.
Економічна та соціальна політика України є взаємопов'язаними елементами,

які мають вирішальне значення для забезпечення стабільного розвитку країни. Ефективність механізмів реалізації цих політик залежить від інтеграції стратегій, інституційної спроможності та активної участі громадян. Дослідження цієї теми дозволить не лише оцінити існуючі досягнення, а й виявити нові можливості для вдосконалення політики в Україні, спрямованої на підвищення добробуту населення та економічної стабільності.

Література

1. Іваненко І.О. Державна економічна політика в контексті соціальної справедливості. 2021. Київ: Видавництво НТУ.
2. Гриценко А.А. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів : монографія. У 2 ч. Ч. 1. За ред. В. М. Гейця, А. А. Мазаракі. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 389 с.
3. Коваль О.П., Власенко Р.В. Нова соціальна політика як шлях до відновлення людського капіталу. Український соціум. 2023. № 3 (86). С. 126-136.
4. Головка М.О., Романенко Ю.О. Інституційні механізми реалізації економічної політики в Україні: досвід та виклики. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка, 2020. Вип. 6(1), С. 34-41.
5. Левченко А.М. Аналіз інституційних аспектів реалізації економічної політики в Україні. Науковий вісник НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. № 3(58), С. 60-67.
6. Шевченко О.І. Соціальна політика в умовах глобалізації: аналіз реалізації в Україні. Соціально-економічні проблеми і держава, 2022. № 2(37), С. 56-65.
7. Кузьмін С.А. Ефективність реалізації соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи. Економічний вісник Національного університету Львівська політехніка, 2021. Вип. 1(2), С. 12-23.

8. Коваленко Т.В. Взаємодія економічної та соціальної політики: український контекст. Державне управління: удосконалення та розвиток, 2021. Вип. 1(66), С. 14-21.
9. Степаненко О.С. Механізми моніторингу ефективності соціальної політики в Україні. Економіка України, 2022. Вип. 10, С. 44-52.
10. Мартинюк В.Г. Економічна політика України: механізми реалізації та їх ефективність. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2023. № 2(1), С. 78-85.
11. Соловйов С.В., Кривошеєв А.О. Роль громадянського суспільства в реалізації державної політики в Україні. Науковий журнал «Проблеми економіки», 2020. № 4(1), С. 90-96.

References

1. Ivanenko, I.O. (2021), *Derzhavna ekonomichna polityka v konteksti sotsialnoyi spravedlyvosti* [State economic policy in the context of social justice], NTU Publishing House, Kyiv, Ukraine.
2. Hrytsenko, A.A. (2008), *Priorytety natsionalnoho ekonomichnoho rozvytku v konteksti hlobalizatsiynykh vyklykiv: monohrafiya* [Priorities of national economic development in the context of globalization challenges: monograph], vol. 1, Kyiv national trade and economy University, Kyiv, Ukraine.
3. Koval, O.P., & Vlasenko, R.V. (2023), “New social policy as a way to restore human capital”, *Ukrayinskyy sotsium*, vol. 3 (86), pp. 126-136.
4. Golovko, M.O., & Romanenko, Yu.O. (2020), “Institutional mechanisms of economic policy implementation in Ukraine: experience and challenges”, *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, vol. 6(1), pp. 34-41.
5. Levchenko, A.M. (2023), “Analysis of institutional aspects of economic policy implementation in Ukraine”, *Naukovyy visnyk NTU Dniprovska politekhniky*, vol. 3(58), pp. 60-67.

6. Shevchenko, O.I. (2022), "Social policy in the conditions of globalization: analysis of implementation in Ukraine", *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*, vol. 2(37), pp. 56-65.

7. Kuzmin, S.A. (2021), "Effectiveness of social policy implementation in Ukraine: problems and prospects", *Ekonomichnyy visnyk Natsionalnoho universytetu Lvivska politekhnika*, vol. 1(2), pp. 12-23.

8. Kovalenko, T.V. (2021), "Interaction of economic and social policy: the Ukrainian context", *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, vol. 1(66), pp. 14-21.

9. Stepanenko, O.S. (2022), "Mechanisms for monitoring the effectiveness of social policy in Ukraine", *Ekonomika Ukrayiny*, vol. 10, pp. 44-52.

10. Martyniuk, V.G. (2023), "Economic policy of Ukraine: implementation mechanisms and their effectiveness", *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 2(1), pp. 78-85.

11. Solovyov, S.V., & Kryvosheev, A.O. (2020), "The role of civil society in the implementation of state policy in Ukraine", *Naukovyy zhurnal Problemy ekonomiky*, vol. 4(1), pp. 90-96.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2024 р.